

Η ένταξη της ελληνικής τσιμεντοβιομηχανίας στο ευρωπαϊκό καρτέλ ως ενίσχυσή του στην παγκόσμια αγορά του κλάδου

1. Η ελληνική τσιμεντοβιομηχανία

Η ελληνική τσιμεντοβιομηχανία αποτελεί έναν από τους δυναμικότερους κλάδους της βιομηχανικής μεταποίησης και αξιοποιεί ορυκτά και πετρώματα που βρίσκονται σε αφθονία στον ελληνικό χώρο.

Οι παραγωγικές της μονάδες χαρακτηρίζονται από σύγχρονη τεχνολογία, καθώς οι επεκτάσεις που έγιναν είναι πρόσφατες για τα δεδομένα της ευρωπαϊκής τσιμεντοβιομηχανίας και από τη μεγάλη δυναμικότητά τους. Κοινοτικές μελέτες για την ελληνική βιομηχανία, που είχαν εκπονηθεί πριν την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ, κατέληγαν στο συμπέρασμα πως η πλέον βιώσιμη βιομηχανία στην Ελλάδα ήταν η τσιμεντοβιομηχανία. Η έξαλιξη της παραγωγής του τσιμέντου παρουσιάζει συνέχη ανάπτυξη. Μάλιστα, κατά τη διάρκεια του 1990, σύμφωνα με στοιχεία της «Cembureau» (ένωση ευρωπαίων παραγωγών τσιμέντου), η ελληνική τσιμεντοβιομηχανία αύξησε την παραγωγή τσιμέντου κατά 8,7%, πετυχαίνοντας την καλύτερη επίδοση μεταξύ των Ευρωπαϊκών παραγωγών.

Την τσιμεντοβιομηχανία στη χώρα μας αποτελούν 4 εταιρείες:

1) ΑΓΕΤ - ΗΡΑΚΛΗΣ (Ανώνυμος Γενική Εταιρεία Τσιμέντων).

2) Ανώνυμος Εταιρεία Τσιμέντων TITAN.

3) Τσιμέντα Χαλκίδος ΑΕ.

4) Τσιμέντα ΧΑΛΥΨ (έχει εξαγορασθεί από τη γαλλική «Cement Francais»).

Από αυτές η ΑΓΕΤ (ο μεγαλύτερος Έλληνας παραγωγός) το 1990 παρήγαγε το 44% (5,9 εκατ. τόνοι) της συνολικής εγχώριας παραγωγής τσιμέντου. Ακολουθεί η TITAN με 39% (5,3 εκατ. τόνοι), η Τσιμέντα Χαλκίδος με 13% (1,8 εκατ. τόνοι) και η ΧΑΛΥΨ με 4% (0,5 εκατ. τόνοι). Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η Ελλάδα το 1990 κατείχε τη 17η θέση στην παγκόσμια παραγωγή τσιμέντου με 13,6 εκατ. τόνους.

Η τελευταία χρονιά που έγιναν εισαγωγές τσιμέντου ήταν το 1978 (76 τόνοι) και αφορούσαν ειδικούς τύπους μη παραγόμενους στην Ελλάδα.

Ακόμα, σημαντικές είναι οι πωλήσεις στο εσωτερικό (φαινόμενη κατανάλωση),

οι οποίες κατά το 1991 ξεπέρασαν τους 7,7 εκατ. τόνους. Η ΑΓΕΤ και η TITAN συγκαταλέγονται στις 10 πρώτες πιο κερδοφόρες και με μεγαλύτερη αξία συνολικών πωλήσεων επιχειρήσεις της ελληνικής βιομηχανίας.

Η ελληνική τσιμεντοβιομηχανία έχει έντονα εξαγωγικό προσανατολισμό, κατέχοντας την πρώτη θέση παγκόσμια το 1990 μαζί με την Ιαπωνία. Σχεδόν το 45% της παραγωγής εξάγεται με αντίστοιχη σημαντική εισροή συναλλάγματος και δεν θα μπορούσε κανείς να αρνηθεί ότι τα τελευταία 40 χρόνια ο κλάδος αποτέλεσε την αιχμή της εξαγωγικής προσπάθειας της χώρας.

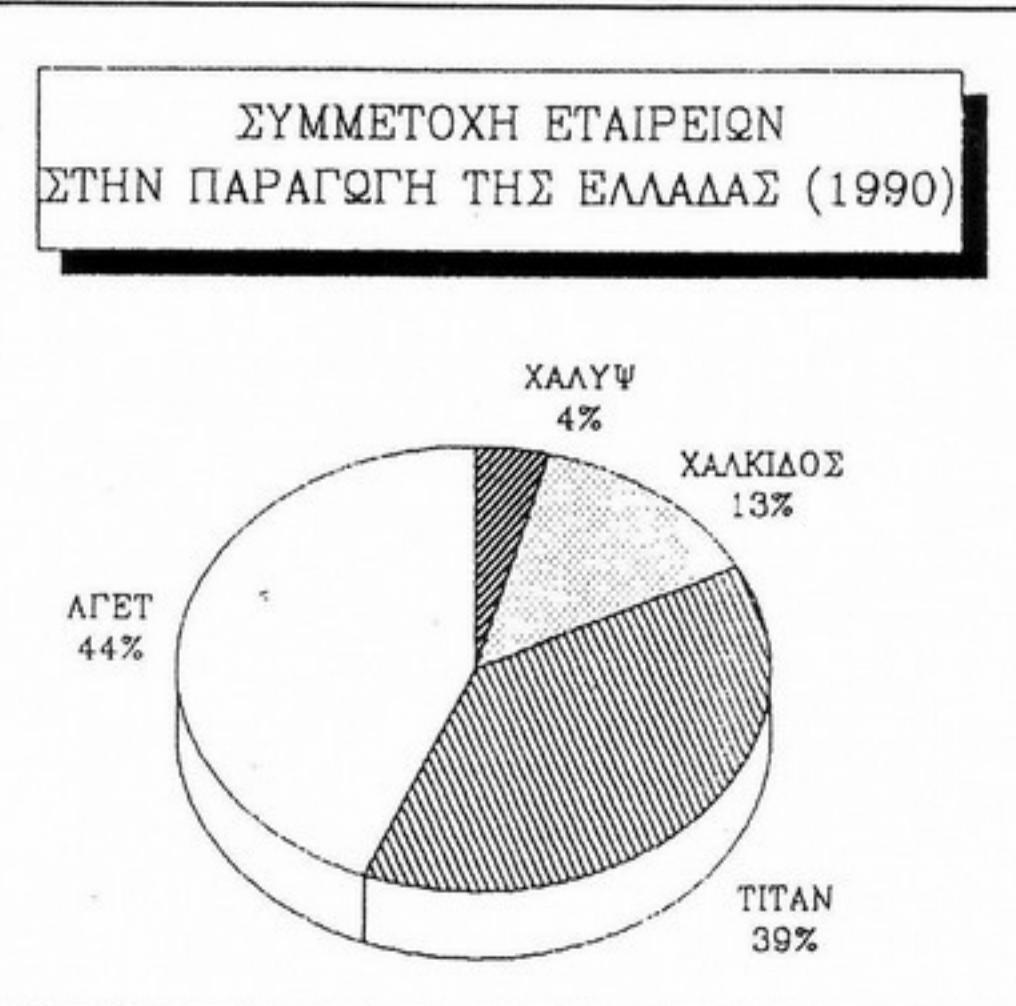
Χαρακτηριστικά είναι αυτά που απάντησε στο περιοδικό «Επιλογή» ο κ. Γ. Τακό-

την υφήλιο που πραγματοποίησε τόσο μεγάλα εξαγωγικά άλματα».

Θα πρέπει ακόμα να σημειωθεί ότι η ελληνική τσιμεντοβιομηχανία έχει ισχυρά πλεονεκτήματα, όπως: 1) η ευνοϊκή γεωγραφική θέση της Ελλάδας (πολύ κοντά στην αγορά της ΕΟΚ, Βαλκανίων, Μ. Ανατολής και Αφρικής), 2) το πολύ καλό τεχνολογικό επίπεδο των μονάδων με ενισχυμένη παραγωγική ικανότητα, (η μονάδα της ΑΓΕΤ στο Μηλάκι αποτελεί την πιο σύγχρονη μονάδα παραγωγής τσιμέντου στην Ευρώπη, υποστηριζόμενη από τον μεγαλύτερο σταθμό εκφόρτωσης λιθάνθρακα στη Μεσόγειο) που συνεπάγεται μειωμένο κόστος παραγωγής. Σε σχετική κλαδική έρευνα που δημοσιεύθηκε στο περιοδικό «Επιλογή» τον Ιούνιο του 1991 αναφέρονται χαρακτηριστικά τα παρακάτω: «Επειδή η ελληνική τσιμεντοβιομηχανία δημιουργήθηκε κατά τη διάρκεια των τελευταίων 25 χρόνων, οι παραγωγικές της μονάδες είναι όλες σύγχρονες και μεγάλης δυναμικότητας. Όταν στην Ελλάδα δημιουργούνται μονάδες παραγωγικής δυναμικότητας 700.000 έως και 1.500.000 τόν. τον χρόνο, το μέσο ευρωπαϊκό επίπεδο μεγέθους περιορίζοταν στους 200.000 έως 400.000 τόν. Το αποτέλεσμα των επενδύσεων που πραγματοποιήθηκαν στην ελληνική τσιμεντοβιομηχανία είναι η ύπαρξη μονάδων που χαρακτηρίζονται από χαμηλό κόστος παραγωγής λόγω μεγάλου μεγέθους, αλλά και από σύγχρονη τεχνολογία, καθώς οι επεκτάσεις που έγιναν είναι πρόσφατες για τα δεδομένα της ευρωπαϊκής τσιμεντοβιομηχανίας, η οποία σχεδόν στο σύνολό της αποτελείται από παλιές μονάδες», 3) οι άφθονες πρώτες ύλες στον ελληνικό χώρο για την τσιμεντοβιομηχανία, (αποθέματα για πάνω από 150 χρόνια), εντοπισμένες σε περιοχές απ' όπου είναι εύκολη η μεταφορά στις εγκαταστάσεις παραγωγής και η πολύ καλή ποιότητα του ελληνικού τσιμέντου.

Ακόμα, στα πλεονεκτήματα της ελληνικής τσιμεντοβιομηχανίας προστίθεται και το γεγονός ότι σήμερα η ΕΟΚ έχει θέσει περιορισμούς για την ίδρυση νέων τσιμεντοβιομηχανιών για λόγους μεγάλου κόστους (είναι κλάδος υψηλής εντάσεως κεφαλαιών) και αυξημένης ρύπανσης του περιβάλλοντος, οπότε νέες μονάδες είναι μάλλον απίθανο να δημιουργηθούν.

Οι εκτιμήσεις για το μέλλον της τσιμεντοβιομηχανίας στο εσωτερικό είναι θετικές με πρόβλεψη αύξησης της εσωτερικής κατανάλωσης. Ανάλογες εκτιμήσεις υπάρχουν για τις υπόλοιπες χώρες της Μεσογείου καθώς και της Ανατολικής Ευρώπης.

πουλος, διευθύνων σύμβουλος της Τσιμέντα Χαλκίδος τον Ιούνιο του 1991: «Η αναπτυξιακή και θεαματική πορεία που ακολούθησε η ελληνική τσιμεντοβιομηχανία μπορεί να αποδοθεί στη δυναμική πολιτική που υιοθέτησαν οι επιχειρήσεις του κλάδου - η εξαγωγική προσπάθεια των επιχειρήσεων δεν αντιμετωπίσθηκε από αυτές σαν μια ευκαιριακή δραστηριότητα βασισμένη σε περιστασιακά πλεονασματικά ισοζύγια αποθεμάτων, αλλά ήταν αποτέλεσμα μιας μακροπρόθεσμης στρατηγικής στο πλαίσιο της οποίας αυξήθηκε η παραγωγή των τσιμεντοβιομηχανιών με συγκεκριμένο σκοπό τη διάθεση μεγάλων ποσοτήτων στις αγορές του εξωτερικού... Πιστεύω ότι η ελληνική τσιμεντοβιομηχανία αποτέλεσε περιπτώση εθνικού βιομηχανικού κλάδου ανά-

2. Ειδικότερα στοιχεία για την ΑΓΕΤ.

Η ΑΓΕΤ είναι μονάδα με μεγάλη παραγωγή δυνατότητα, έχοντας 2,5 φορές μεταλύτερο tonnage από τα όρια της ΕΟΚ.

Μέχρι το 1983 τη διοίκηση της εταιρείας ασκούσαν οι Τσάτσοι, οι οποίοι κατείχαν ένα ποσοστό μετοχών της τάξης του 12-18%. Το 1983 μετά από παρέμβαση του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας γίνεται μήνυση κατά της οικογένειας Τσάτσου για ασθαλίες, η οποία καταγγέλλεται δημόσια. Τα χρέη της ΑΓΕΤ ήταν 27,2 δισ. δρχ. και οι ζημιές της 1,3 δισ. Από τα μέσα του 1983 έως και το 1985 κινδύνεψε να καταρρεύσει, γιατί, λόγω της υψηλής δυναμικότητας, αναγκάζοταν να εξάγει έναν σχεδόν στους δύο τόνους τσιμέντου που παρήγαγε. Ακόμη, επί σειρά ετών η ελληνική τσιμέντοβιομηχανία ήταν αναγκασμένη μέσω διοικητικών αποφάσεων να διαθέτει την παραγωγή της στην εσωτερική αγορά σε τιμές κάτω του κόστους. Το 1985 τα αποτελέσματα ήταν αρνητικά με ζημιά 4,2 δισεκατομμύρια δραχμές. Μέχρι το 1986 είναι παθητική, οπότε με υπουργική απόφαση στις 7.8.86 εντάχθηκε στις προβληματικές.

Με την πτώση της τιμής του πετρελαίου και την ανάπτυξη της παραγωγής, οι Έλληνες παραγωγοί, αναζητώντας νέες αγορές, επειδή οι αγορές τσιμέντου των αραβικών χωρών έφθασαν σε σημείο κορεσμού, στράφηκαν προς την Ευρώπη, όπου οι τιμές πώλησης αποτελούσαν πρόκληση για τους άλλους παραγωγούς, οι οποίοι είχαν καθιερώσει τον κανόνα του «σεβασμού των εθνικών αγορών», ο οποίος εφαρμοζόταν αυστηρά και παραβιαστή του συνεπάγόταν κυρώσεις κάθε είδους. Χαρακτηριστικές είναι οι διακυρήσεις δύο ισχυροτάτων εταιρειών τσιμέντου με διεθνή εμβέλεια, όπου «κάθε παραγωγός οφείλει να παραμείνει εντός των συνόρων του» («Lafarge Coppree») και «ο καθένας σέβεται τις εσωτερικές αγορές και εξάγει τα πλεονάσματα της παραγωγής του βάσει

μιας γενικής συμφωνίας» («Ciment Francais»).

Το ευρωπαϊκό καρτέλ, καθώς αναπτύσσεται όλο και περισσότερο, η κυριαρχία του, εξαπλώνεται και σε άλλες ηπείρους. Οι ευρωπαϊκοί κολοσσοί «ενοχλούνται» έντονα και αισθάνονται απειλή από την ανερχόμενη ισχυρή ελληνική τσιμέντοβιομηχανία. Ο τότε πρόεδρος

στις προβληματικές) και μετά, παρουσιάζου σταθερούς ρυθμούς ανόδου:

Η παραγωγή γίνεται στο εργοστάσιο το Βόλου, που αποτελεί τη μεγαλύτερη παραγωγή της Ευρώπης και στο Μηλάκι τη Εύβοιας, που, όπως προαναφέραμε, αποτελεί την πιο σύγχρονη μονάδα παραγωγής τσιμέντου στην Ευρώπη. Τα εργαστήρια αυτά είναι συνολική δυναμικότητας 6,5 εκατ. τόνων τον χρόνο, ενώ η παραγωγή το 1990 έφθασε 5, εκατ. τόνους.

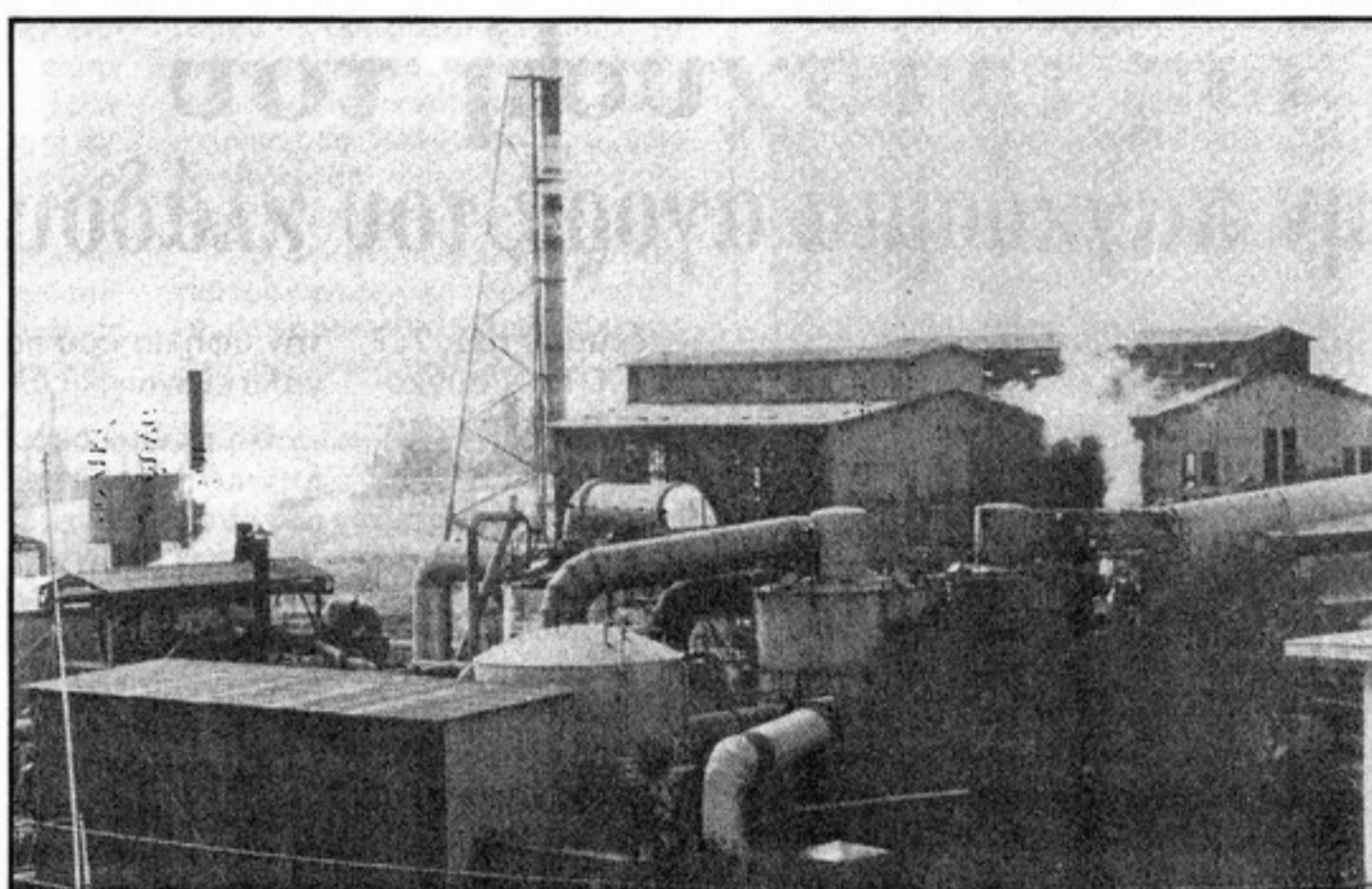
Είναι ο μεγαλύτερος εξαγωγέας τσιμέντου στην Ελλάδα και παγκόσμια (μετά την Ιαπωνία), με αντίστοιχη εισαγωγή συναλλάγματος 100 εκατ. δολάρια, ποσό με γαλύτερο από το 10% το ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (από τη συζήτηση στη Βουλή για την ΑΓΕΤ) και κατέχει την πρώτη θέση στις πωλήσεις του εσωτερικού. Οι εξαγωγές της επεκτείνονται από Αμερική και Καναδά, σε Ανατολική Αφρική και από Κεντρική Ευρώπη και Σκανδιναβία σε Ταϊλάνδη.

Οι εργαζόμενοι στην ΑΓΕΤ και στις θυγατρικές της είναι 3.700, ενώ έχει πρίπου 20.000 συνεργαζόμενους. Ο όμιλος ΑΓΕΤ αποτελείτο από τη μητρική εταιρεία (ΑΓΕΤ - Ηρακλής) και 17 θυγατρικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται σε σημαντικούς τομείς της ελληνικής βιομηχανίας.

Ακόμη, πρέπει να σημειώσουμε ότι δείκτης αποδοτικότητας των ιδίων κεφαλαίων (σχέση ιδίων κεφαλαίων/ ξένα κεφάλαια) είναι σε πολύ καλύτερα επίπεδα από αντίστοιχο δείκτη του συνόλου των 20 κλάδων της ελληνικής μεταποιητικής βιομηχανίας, πράγμα το οποίο ισχύει και για τον δείκτη δανειακής επιβάρυνσης (υπάρχει μείωση βραχυπρόθεσμων μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων, δηλαδή επιχείρηση δεν χρωστάει).

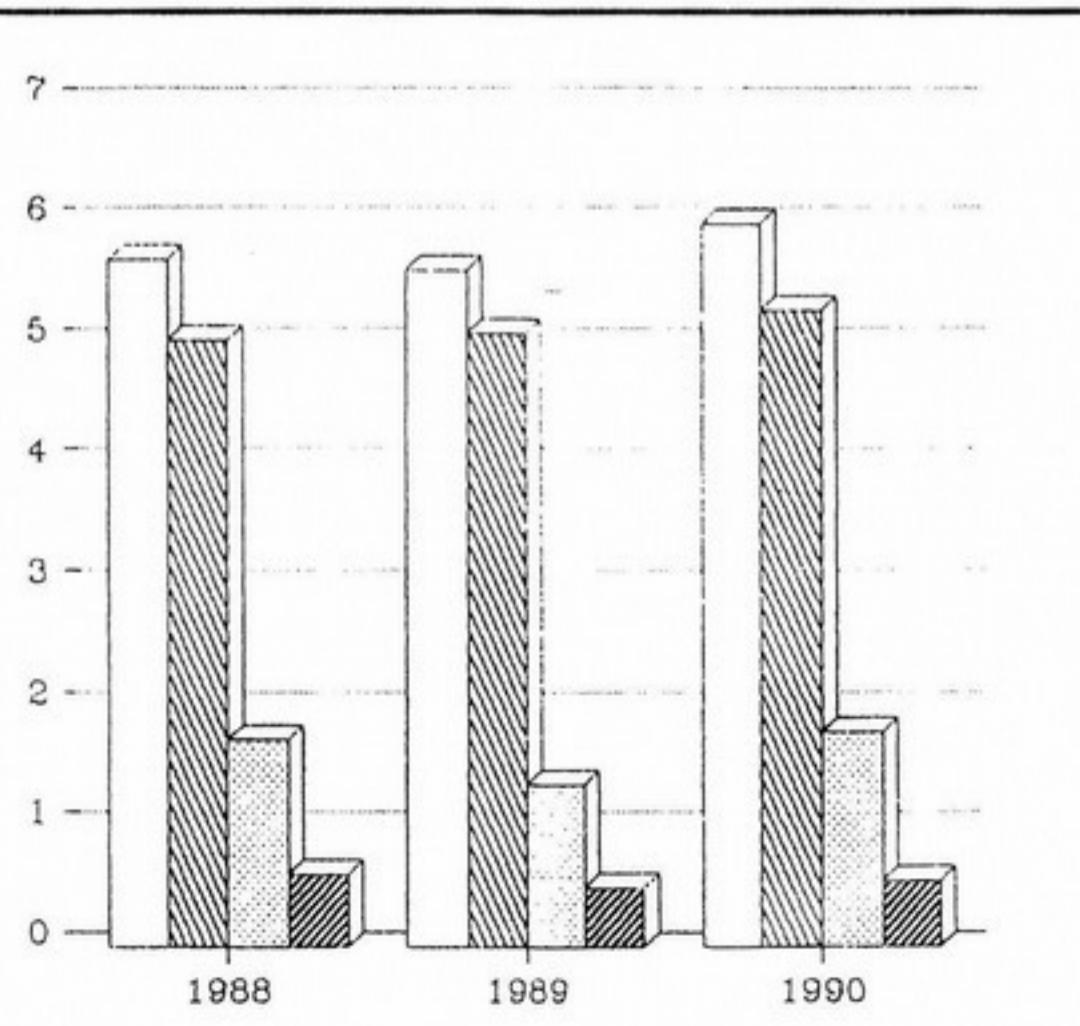
Συνολικά, ο κλάδος της ελληνικής τσιμέντοβιομηχανίας, με κορμό την ΑΓΕΤ και με όλες τις ισχυρά πλεονεκτήματα που διαθέτει, καταφέρει όχι μόνο να διατηρήσει το μεριδιό της στην αγορά, αλλά συνεχώς να διεισδύει και να γίνεται διεθνώς ανταγωνιστικότερη. Αυτός είναι και ο λόγος που συγκεντρώνει το «ενδιαφέρον» των ευρωπαϊκών κολοσσών. Ο έλεγχος της ελληνικής τσιμέντοβιομηχανίας από τον ευρωπαϊκό όμιλο, ενισχύει αναμφισβήτητη σημαντικά τη δύναμη και το κύρος του στην παγκόσμια αγορά. Ήδη μεγάλο μέρος της τσιμέντοβιομηχανίας στην Ελλάδα έχει περάσει στον έλεγχο ξένων επενδυτών. Η ΧΑΛΥΨ έχαγοράσθηκε το 1990 από την «Ciment Francais», η ΑΓΕΤ από την κοινοπραξία «Calcestruzzi» με την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος και επίκειται συμφωνία πώλησης της Τσιμέντα Χαλκίδος στην «Calcestruzzi», οπότε η τελευταία θα ελέγχει πλέον την ελληνική αγορά τσιμέντου. Υπό καθαρά ελληνική ιδιοκτησία παραμένει μόνο η TITAN, η οποία όμως, από ότι προβλέπεται, θα αντιμετωπίσει έντονο ανταγωνισμό από τον όμιλο «Calcestruzzi» (ΑΓΕΤ & Τσιμέντα Χαλκίδος).

Σημαντικό στοιχείο είναι ότι η Ιταλία ως παραγωγός τσιμέντου κατέχει την έκτη θέση στον κόσμο, ενώ ως εξαγωγέας δεν βρίσκεται ούτε στις δεκαπέντε μεγαλύτερες στον κόσμο.

της ΑΓΕΤ, Ν. Καλογερόπουλος, σύμφωνα με τα λεγόμενά του, βρέθηκε αντιμέτωπος με ένα βρετανικό καρτέλ που είχε την πλήρη υποστήριξη των Ευρωπαίων παραγωγών τσιμέντου. Η «ιερή συμμαχία» συνίστατο στο να μην εξάγεται τσιμέντο στην εθνική αγορά του άλλου, προστατεύοντάς την έτσι από τον ανταγωνισμό τιμών και το διασυνοριακό εμπόριο. Ακόμα πιο αποκαλυπτικό για την κατάσταση της αγοράς στην Ευρώπη είναι κοινοτικοί αξιωματούχοι των Βρυξελλών, που υποστηρίζουν ότι «η προσφορά τσιμέντου ελέγχεται από ένα στενό ολιγοπώλιο». Το 45% περίπου της προσφοράς τσιμέντου στην κοινή αγορά ελέγχεται μόνο από 6 ομίλους. Για δε τη γενική διεύθυνση της Κοινότητας, οι ελληνικές εξαγωγές συνιστούν απειλή διάσπασης της αγοράς («Βήμα», 22 Μαρτίου 1992).

Σήμερα είναι η τρίτη μεγαλύτερη εταιρεία στην Ελλάδα από άποψη βιομηχανικής παραγωγής (Πεσινέ 1η, Διυλιστήρια 2η). Τα καθαρά της κέρδη από το 1986 (χρονιά που εντάχθηκε

ατην ερμηνεία και τα πιθανά αποτελέσματα της πώλησης της «Ηρακλής»

Ψ πίνακας που ακολουθεί (πιν. 4, «Ο.Τ.» 3.92) είναι ιδιαίτερα σημαντικός για να καθήσουμε την εξέλιξη της ελληνικής τσιμεντοβιομηχανίας κατά τα τελευταία χρόνια, αλλά για να ερμηνεύσουμε το ιδιαίτερο ιταλικόνδιαφέρον για την εξαγορά της «Ηρακλής».

Πώς προκύπτει από τα στοιχεία του πίνακα πότε τα μέσα της δεκαετίας του 1980 καθέρουν οι ελληνικές εξαγωγές τσιμέντου στις αραβικές χώρες (Αίγυπτος, Σαουδική Ιταλία) σαν αποτέλεσμα της κατάρρευσης της τιμών του πετρελαίου την περίοδο αυτή, ότις συνακόλουθης επιδείνωσης της οικονομικής κατάστασης (ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών) των χωρών αυτών. Το απότομο πτώμα των τόσο σημαντικών (μέχρι εκείνη τη περίοδο) αραβικών αγορών ερμηνεύει και τη γενικυριακή κρίση της ΑΓΕΤ «Ηρακλής» στα τέλη της δεκαετίας του 1980, για την οποία η μιλήσαμε. Είναι χαρακτηριστικό ότι οι συναλλαγές ελληνικές εξαγωγές τσιμέντου μειώνονται από 7,8 εκατ. τόν. το 1983 σε 7 εκατ. τόν. το 1986 και 5,1 εκατ. τόν. το 1990. Ακόμη υπήρξαν όμως οι επιπτώσεις από τη κατάρρευση των αραβικών αγορών για τις άλλους δύο μεγάλους παγκόσμιους εξαγορείς τσιμέντου: οι ιαπωνικές εξαγωγές τσιμέντου μειώθηκαν από 14,2 εκατ. τόν. το 1983 σε 5,9 εκατ. τόν. το 1990, ενώ οι αντίστοιχες ισπανικές μειώθηκαν από 13,3 εκατ. τόν. το 1983 σε 2,9 εκατ. τόν. το 1990.

Η ελληνική τσιμεντοβιομηχανία, λοιπόν, ακτά το 1990 την πρώτη θέση (μαζί με την

Ιαπωνία) στις παγκόσμιες εξαγωγές, επειδή καταφέρνει να συγκρατήσει τις απώλειές της, στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1980, σε χαμηλότερο επίπεδο από οποιαδήποτε άλλη δυτική χώρα. Οπως φαίνεται στον πίνακα (1), αυτό επιτυγχάνεται με τον αναπροσανατολισμό των ελληνικών εξαγωγών αρχικά (την περίοδο 1986-88) κυρίως προς τις ΗΠΑ και στη

νομικής διαπλοκής: στην «εταιρική ολοκλήρωση», με την καθετοποίηση-διεθνοποίηση της παραγωγής, μέσα από τη συνένωση στο ίδιο κοντσέρν του παραγωγού τσιμέντου (ΑΓΕΤ) και του παραγωγού προϊόντων που έχουν ως βάση το τσιμέντο (Calcestruzzi).

Το γεγονός βέβαια ότι στη συνένωση αυτή των εταιρειών η νομική κυριότητα βρίσκεται

Πίνακας 4. Κυριότερες χώρες εξαγωγής ελληνικού τσιμέντου τύπου Portland και Clinker

	1982	1983	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Ιταλία	-	-	-	374,3	1.217,8	1.366,1	1.603,7	
ΗΠΑ	-	-	1.285,2	1.961,7	2.184,1	1.361,7	936,2	
Ηγετία	452,7	616,7	58,1	211,3	514,2	471,3	788,8	
Μ. Βρετανία	-	-	18,0	191,4	362,0	622,0	641,5	
Ισπανία	-	-	-	3,2	-	30,4	241,7	
Τουρκία	-	-	-	617,9	163,8	-	247,8	
Καναδός	-	-	-	-	102,3	182,2	164,5	
Αίγυπτος	1.932,8	2.960,4	2.296,4	1.520,5	686,8	11,5	-	
Σαουδική Αραβία	2.717,9	2.735,8	1.417,3	1.001,8	9,5	-	-	
Λαϊκές			2.034,0	1.226,9	1.088,5	1.109,8	1.281,8	
Σύνολο	6.947,6	7.845,0	7.109,0	7.109,0	6.329,0	5.155,0	5.906,0	

Πηγή: Ένωση Τσιμεντοβιομηχανιών Ελλάδος.

συνέχεια (από το 1987 μέχρι σήμερα) κυρίως προς την Ιταλία και τη Μ. Βρετανία. Αξίζει εδώ να επιφθεί ότι ο αναπροσανατολισμός των ελληνικών εξαγωγών προς τις δύο χώρες της ΕΟΚ διευκολύνθηκε από το «Πρόγραμμα 1992» για την «ενιαία ευρωπαϊκή αγορά», το οποίο υπονόμευσε την πολιτική των μεγάλων Ευρωπαίων παραγωγών τσιμέντου για «σεβασμό των εθνικών αγορών» (βλ. πιο πάνω).

Η προοπτική κατάργησης κάθε μορφής έμμεσου (μη-δασμολογικού) εμπορικού φραγμού μεταξύ των 12 χωρών-μελών της ΕΟΚ μέχρι την 1.1.1993 διευκολύνει, λοιπόν, τον νέο ευρωπαϊκό προσανατολισμό των ελληνικών εξαγωγών τσιμέντου.

Εκείνο πάντως που σε κάθε περίπτωση πρέπει να συγκρατήσουμε, είναι ότι ήδη από το 1989 η Ιταλία αποτελεί την πρώτη εξαγωγική αγορά της ελληνικής τσιμεντοβιομηχανίας συγκεντρώνοντας 26,5% των συνολικών ελληνικών εξαγωγών τσιμέντου. Το ποσοστό αυτό αυξήθηκε σε 27,2% το 1990 (1,6 εκατ. τόν. τσιμέντου). Σήμερα η τιμή του τσιμέντου στην ελληνική αγορά είναι αισθητά χαμηλότερη από τις ευρωπαϊκές χώρες (40% περίπου φθηνότερο από τη μέση τιμή της ΕΟΚ), γεγονός που συμβάλλει στην ανταγωνιστικότητα της ελληνικής τσιμεντοβιομηχανίας. Η «Calcestruzzi» που ανήκει στο κολοσσιαίο ιταλικό συγκρότημα «Ferruzzi» είναι καταναλωτής τσιμέντου και όχι παραγωγός. Θεωρείται μάλιστα ο μεγαλύτερος παραγωγός αδρανών υλικών και σκυροδέματος στην Ευρώπη. Γίνεται έτσι φανερό ότι με την εξαγορά της ΑΓΕΤ, η «Calcestruzzi» βελτιώνει τη θέση της στην εθνική (ιταλική) και τη διεθνή αγορά, γιατί εξασφαλίζει σε μόνιμη βάση τσιμέντο υψηλής ποιότητας και συγκριτικά χαμηλής τιμής.

Η διείσδυση του ελληνικού τσιμέντου στην ιταλική αγορά από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 οδηγεί, λοιπόν, (όπως και σε ανάλογες περιπτώσεις σε πολλούς κλάδους της ευρωπαϊκής βιομηχανίας) σε ανώτερα επίπεδα οικο-

στα χέρια της «Calcestruzzi» κι όχι της ΑΓΕΤ μπορεί να έχει και αρνητικές επιπτώσεις για την ελληνική εταιρεία. Εποι, ενώ από τη μια η διαπλοκή της «Ηρακλής» με έναν από τους μεγαλύτερους καταναλωτές τσιμέντου στην Ευρώπη ίσως να σημαίνει σταθεροποίηση και διέρυνση των εξαγωγικών αγορών του, ιδίως στην Ευρώπη, από την άλλη, ο έλεγχος του management της ελληνικής εταιρείας από έναν «εμπορικό εταίρο» της (καταναλωτή μέρους του προϊόντος της «Ηρακλής») πιθανώς συνεπάγεται την καθήλωση των τιμών του τσιμέντου που θα εξάγει η εταιρεία. Ήδη υπάρχουν φήμες ότι «η Ηρακλής» δεσμεύεται να πωλεί τσιμέντο προς (...) 30\$ τον τόνο, τη στιγμή που στην Ελλάδα πωλείται σε υπερδιπλάσια τιμή» («Το Βήμα», 22.3.92).

Το μέλλον θα δείξει αν οι διαφαινόμενες αυτές τάσεις (αύξηση εξαγωγών, συμπίεση εξαγωγικών τιμών) θα επαληθευτούν, καθώς και αν (εφόσον επαληθευτούν) θα οδηγήσουν σε αύξηση ή μείωση των κερδών της «Ηρακλής».

Η συνδικαλιστική ηγεσία των εργαζομένων στην ΑΓΕΤ «Ηρακλής» κατανάλωσε αρκετή φαινόμενη για να υποστηρίξει ότι τα κέρδη αυτά (της εργοδοσίας) θα μειωθούν με την πώληση της εταιρείας στην «Calcestruzzi». Τάχθηκε μάλιστα υπέρ τού να είναι Ελλήνας ο ιδιοκτήτης της ΑΓΕΤ, προβάλλοντας μεταξύ άλλων και αυτό το περι κερδών επιχείρημα. Ισως τώρα, που τα πράγματα ακολούθησαν τον δρόμο που ακολούθησαν, να είναι μια ευκαιρία για να πάψει το συνδικαλιστικό κίνημα να σκέφτεται με βάση τα πιθανά μελλοντικά κέρδη των εργοδοτών του και να σχεδιάσει τη δράση του (σε διεθνιστική αλληλεγγύη με τους εργαζόμενους στην τσιμεντοβιομηχανία της Ιταλίας και των άλλων ευρωπαϊκών χωρών) με βάση τα συμφέροντα των εργαζομένων: με βάση, δηλαδή, εκείνα τα συμφέροντα που αντιστρατεύονται τα συμφέροντα και τις επιδιώξεις της εργοδοσίας, όποια γλώσσα κι αν αυτή μιλάει.

Μαρία ΓΟΥΔΕΛΗ - Γιάννης ΜΗΛΙΟΣ